

De zorgtrajecten: een model voor personen met een interneringsstatuut

Federale Overheidsdienst Volksgezondheid
 bernard.jacob@health.fgov.be
 0472 40 04 67

Inleiding

- Indien een persoon met een psychische kwetsbaarheid en/of verstandelijke beperking een misdrijf pleegt, en omwille van zijn mentale toestand niet strafrechtelijk verantwoordelijk kan worden gesteld voor zijn daden, kan hij worden geïnterneerd (Wet van 5 mei 2014 betreffende de internering). De internering is een veiligheidsmaatregel (geen straf) van onbepaalde duur en heeft een dubbel en evenwaardig doel: de maatschappij beschermen en aan de geïnterneerde persoon de nodige zorgen bieden zodat hij/zij een menswaardig leven kan leiden en zich zo maximaal mogelijk kan re-integreren in de samenleving.
- De interneringsmaatregel is van onbeperkte duur. De wet voorziet in een periodieke beoordelingen door de strafuitvoeringsrechtbank. De Kamer voor de Bescherming van de Maatschappij beslist over de uitvoering van de maatregel. Deze rechtbank kan bijvoorbeeld beslissen om de persoon te plaatsen in een specifieke afdeling voor geïnterneerde personen in een penitentiaire inrichting of te oriënteren naar een gepast zorgaanbod zoals een psychiatrisch ziekenhuis of ambulante hulpverlening.
- Tot op vandaag zijn in België ongeveer **3600** (laatste gegevens zijn van begin juni 2020) **geïnterneerden**, van wie ongeveer de helft (1855) op proef is vrijgelaten.
- De situatie van de personen met een interneringsstatuut in België is het onderwerp van **bijzondere aandacht van nationale en Europese instanties**, waarbij de eerbiediging van de mensenrechten en de toegankelijkheid van de zorg moeten worden gegarandeerd.
- Sinds oktober 2002 **promoot en financiert de FOD Volksgezondheid specifieke zorgmaatregelen voor personen buiten detentie of zorgprojecten in de samenleving**. Deze projecten zijn georganiseerd in zorgnetwerken op het niveau van de 6 Belgische Hoven van Beroep. Binnen de netwerken beoogt men de samenwerking tussen justitiële en zorgpartners en tussen zorgpartners onderling te faciliteren.
- In 2019 werd de situatie van **852 personen** onderzocht met het oog op een definitieve invrijheidstelling, **549 door de Nederlandstalige Kamers voor de Bescherming** van de Maatschappij en **303 door de Franstalige Kamers voor de Bescherming** van de Maatschappij. Ook al heeft een deel van deze mensen het zorgcircuit voor geïnterneerden verlaten, hebben ze echter **vaak nog nood aan opvolging**.

De sterke punten

- Verhoging van het aantal geïnterneerde personen die aangepaste zorg krijgen
- Diversificatie en geografische spreiding van het zorgaanbod
- Informeren en sensibiliseren van de welzijns- en zorgactoren en justitie over de interneringsthematiek
- Netwerkcoördinatie voor het faciliteren van samenwerkingen binnen en over de werkingsgebieden van de Hoven van Beroep op organisatorisch niveau en mobiele equipes op casuïstisch niveau
- Formaliseren van afspraken tussen partners om de zorgtrajecten zo vlot als mogelijk te laten verlopen
- Een vlottere samenwerking tussen zorg- en justitiepartners, alsook met regionale en federale overheden en de welzijnspartners
- Communicatie en overleg tussen de verschillende actoren in de sectoren gezondheid, welzijn, justitie (gevangenen, Strafwetvoeringsrechtbank SURB) en justitiehuisen
- Betrekken van patiënten en naasten in het herstel- en zorgproces

Aanbevelingen

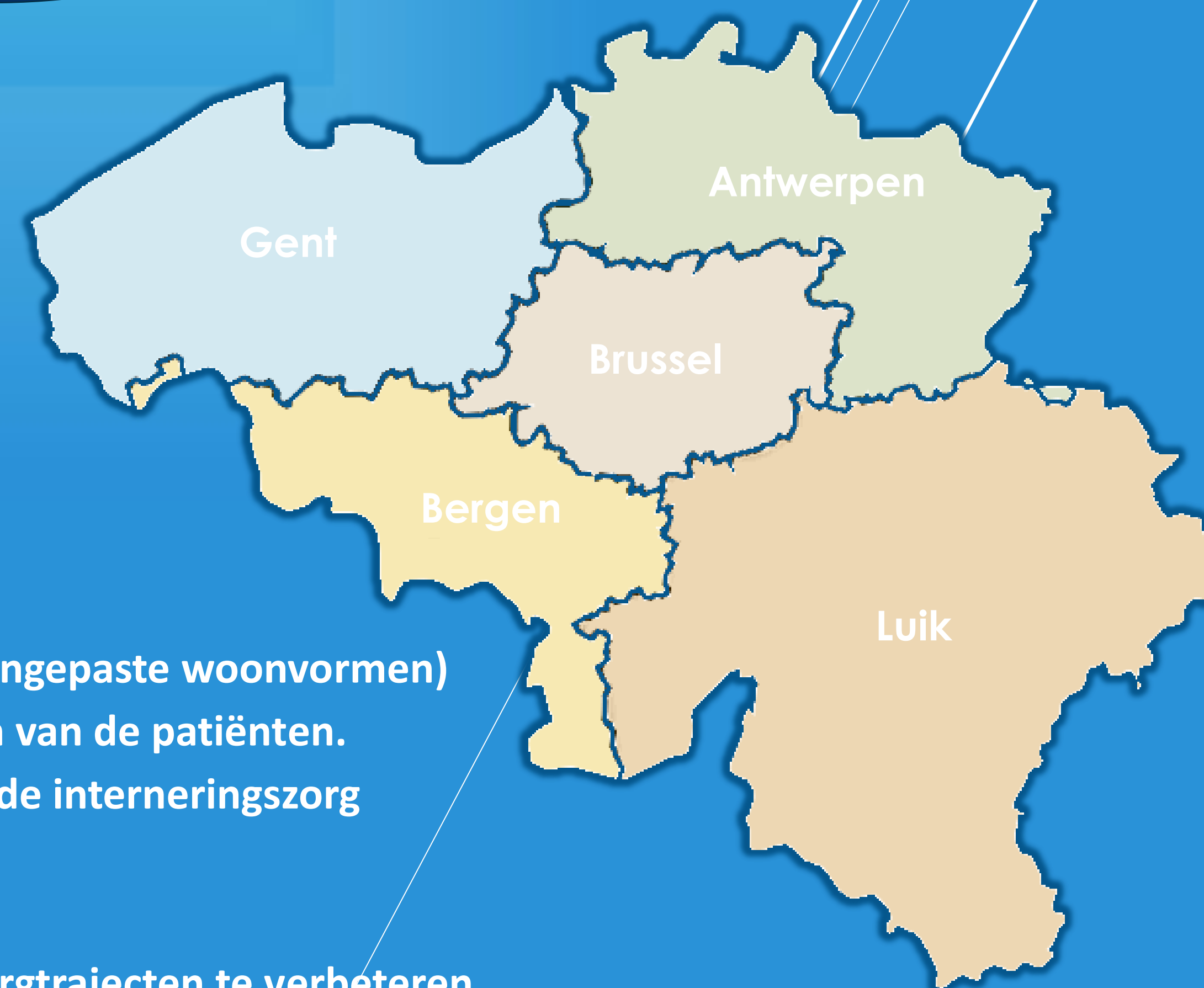
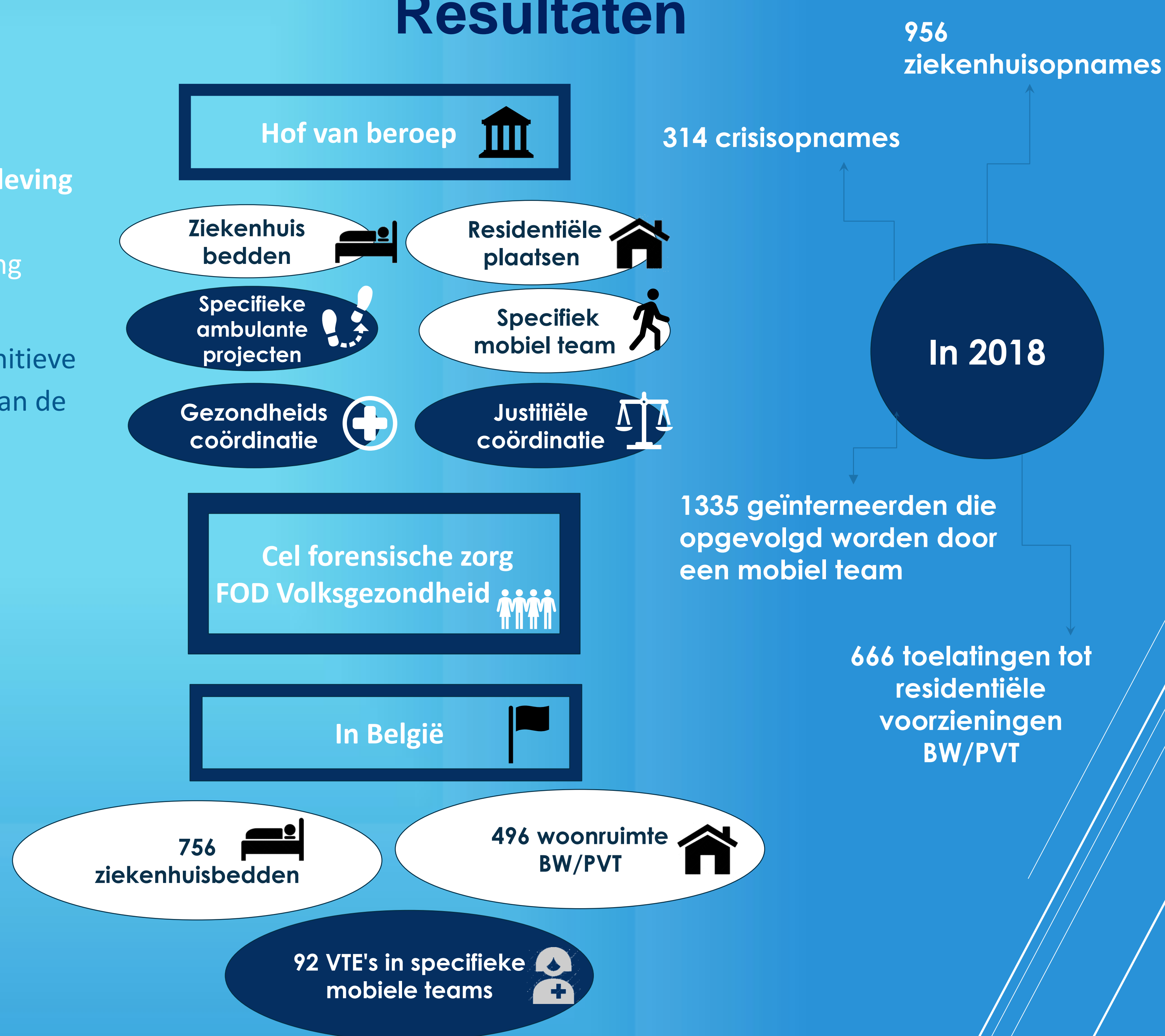

- Verdere ontwikkeling van synergiën met de netwerken voor de hervorming van de geestelijke gezondheidszorg.
- Het faciliteren van een aanbod van niet-specifieke zorg aan geïnterneerden (eerstelijnszorg, ambulante zorg en aangepaste woonvormen) en samenwerking met de specifieke zorg. Hierbij dient er nog meer gewerkt te worden vanuit de vragen en noden van de patiënten.
- Uitbreiding en bevorderen van een betere coördinatie van het zorgaanbod voor bepaalde doelgroepen binnen de interneringszorg (bijv. verslavingen, dubbele diagnose)
- Het vergemakkelijken van de sociale en administratieve regularisatie
- Voortzetting van de ontwikkeling van monitoringinstrumenten om de noden beter in kaart te brengen en zo de zorgtrajecten te verbeteren.
- Meer aandacht voor personen met een ander justitieel statuut en bijkomende psychische problemen.
- Meer aandacht voor het belang van preventief te werken

Visie op de zorgtrajecten voor geïnterneerde

- Aanbieden van zorg die is aangepast aan de noden van de persoon en in overeenstemming is met de menselijke waardigheid
- Destigmatiseren met betrekking tot vooroordelen over de (criminologische en psychiatrische) gevaarlijkheid van de geïnterneerde personen
- Bevordering van de integratie in de hervorming van de geestelijke gezondheidszorg door de zorg voor geïnterneerden in het netwerkproces op te nemen en de meest succesvolle vorm van sociale integratie te stimuleren
- Het bevorderen en ontwikkelen van samenwerkingen tussen gezondheid en –justitiële actoren
- Het bevorderen van de vrijlating van geïnterneerden uit strafinrichtingen om hen toegang te geven tot aangepaste zorg
- Betrokkenheid van patiënten en hun naasten

Resultaten

Maatschappelijk goed geïntegreerde diensten voor geestelijke gezondheidszorg opzetten, het individu centraal stellen en op zodanige wijze handelen dat stigma en uitsluiting worden voorkomen